

تحلیل آثار بالقوه تغییر اظهارنظر حسابرسان بر زمان بندی افشاء اطلاعات مالی حسابرسی شده

مهران متین فر^۱، مجید مرادی^۲، سحر حبیبی^۳

^۱ عضو هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال، تهران، ایران

^۲ عضو هیات علمی گروه حسابداری موسسه آموزش عالی ناصر خسرو، ساوه، ایران

^۳ دانشجوی کارشناسی ارشد حسابداری موسسه آموزش عالی ناصر خسرو، ساوه، ایران

چکیده

در این پژوهش تحلیل آثار بالقوه تغییر اظهارنظر حسابرسان بر زمان بندی افشاء اطلاعات مالی حسابرسی شده مورد ارزیابی قرار گرفته است. این پژوهش از لحاظ هدف کاربردی و از لحاظ ماهیت، یک پژوهش توصیفی با تاکید بر روابط همبستگی است، جهت آزمون فرضیه های فوق نمونه ای متشکل از ۱۲۶ شرکت از بین شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در دوره زمانی ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۴ انتخاب گردید. داده های مورد نیاز جهت محاسبه متغیر های پژوهش، از بانک اطلاعاتی «ره آورد نوین» استخراج شده است. در صورت ناقص بودن داده های موجود در این بانک اطلاعاتی، به آرشیوهای دستی موجود در کتابخانه ی سازمان بورس اوراق بهادار و سایت اینترنتی مدیریت پژوهش، توسعه و مطالعات اسلامی سازمان بورس اوراق بهادار مراجعه گردید. با توجه به دلایل مشروحه در فصل سوم داده های پژوهش از نوع ترکیبی می باشند و همچنین به منظور آزمون فرضیه های پژوهش از مدل های رگرسیونی استفاده گردید. با استفاده از داده های ترکیبی می توان به دو روش، مدل های رگرسیونی را تخمین زد (تلفیقی و پانل). به منظور تعیین روش تخمین از آزمون F لیمر استفاده گردید و در صورت استفاده از روش پانل، می توان به یکی از دو صورت مدل اثرات ثابت و اثرات تصادفی انجام گیرد که به منظور تشخیص نوع مدل، از آزمون هاسمن استفاده گردید. همچنین در فصل چهارم مانایی متغیرها مورد بررسی قرار گرفت و آمار توصیفی مربوط به هریک از دسته مشاهدات ارائه و تجزیه و تحلیل گردید. براساس نوع روش تخمین مشخص شده طی آزمونهای F لیمر و هاسمن، مدل های پژوهش برآورد گردید و نتایج تخمین برای هریک از مدل ها مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. یافته های پژوهش نشان می دهد شرکت هایی که اظهارنظر حسابرسی آنها بهبود یافته است نسبت به شرکت هایی که اظهارنظر حسابرسی آنها بهبود نیافته است اطلاعات مالی را زودتر افشاء می کنند. همچنین شرکت هایی که بهبود بیشتر در اظهارنظر حسابرس داشته اند نسبت به شرکت هایی که بهبود کمتر در اظهارنظر حسابرسی داشته اند، اطلاعات مالی را زودتر افشاء می کنند.

واژه های کلیدی: افشاء، زمانبندی افشاء، اظهارنظر حسابرس، به موقع بودن.

مقدمه

حسابرسی فرایندی است منظم و باقاعده (سیستماتیک) برای جمع آوری و ارزیابی بیطرفانه شواهد درباره ادعای مربوط به فعالیت و منابع اقتصادی به منظور تعیین درجه انطباق این ادعاها با معیارهای از پیش تعیین شده و گزارش نتایج به افراد ذینفع می باشد (حاجیها و ابراهیمی، ۱۳۹۵). گزارش حسابرسی محصول نهایی فعالیت حسابرسی است و هدف آن بهینه کردن گزارشگری مالی (اقتصادی) از طریق افزودن اعتبار به اطلاعات گزارش شده است؛ اعتباری که بر مبنای شواهد به دست آمده و در نتیجه درخور توجیه است. گزارش حسابرسی همواره شامل اظهارنظر صریح حرفه ای است که نسبت به مطلوبیت صورت های مالی از تمام جنبه های بااهمیت در انطباق با اصول استانداردهای حسابداری انجام می شود. اظهارنظر به معنای نتیجه گیری و ارائه نظر صریح درباره مجموعه صورتهای مالی می باشد.

طبق تحقیقات انجام شده، شرکت های دریافت کننده اظهارنظر مقبول، سود و زیان خود را زودتر از شرکت هایی منتشر می کنند که اظهارنظر تعدیل شده دریافت کرده اند (آقایی و بابایی، ۱۳۹۳). هاو^۱ و همکاران (۲۰۰۳) دریافتند که گزارش تعدیل شده حسابرسی می تواند باعث اقدامات هزینه بری بر علیه شرکت نظیر تعلیق معاملات اوراق بهادار یا بالا رفتن هزینه سرمایه شرکت شود. مدیران در مواجهه با اظهارنظر حسابرسی تعدیل شده ممکن است فرآیند مذاکره با حسابرسان را ادامه دهند که به نوبه خود باعث تأخیر در انتشار اظهار نظر «بد» حسابرسی خواهد شد. هاو و همکاران دریافتند شرکت های دریافت کننده گزارش تعدیل شده حسابرسی نتایج مالی را دیرتر از شرکت های دارای گزارش مقبول انتشار می دهند (هاو و همکاران، ۲۰۰۳)

بیان مسئله

به موقع بودن^۲ گزارش های مالی یکی از مهمترین ارکان کیفیت ارائه اطلاعات مالی شرکتها است. چرا که به موقع بودن اطلاعات است که می تواند به استفاده بهتر و مفیدتر استفاده کنندگان منجر شود؛ بنابراین، سرعت گزارشگری به معنای میزان تاخیر زمانی در ارائه گزارش های مالی شرکت ها باید مورد توجه ویژه تهیه کنندگان گزارشهای مالی باشد. به موقع بودن انتشار گزارش های مالی، می تواند به شفافیت بیشتر اطلاعات مالی شرکتها و به همراه آن، شفافیت بالاتر بازار سرمایه منجر شود که این موضوع به نوبه خود، می تواند تاثیر به سزایی بر جذابیت بازارهای مالی و سرمایه داشته باشد (مهدوی و جمالیان پور، ۱۳۸۹).

یکی از عوامل تاثیر گذار بر افشای به موقع گزارشهای مالی، پایان زمان اجرا و تکمیل عملیات حسابرسی است. مدت زمان تاخیر در اجرا و تکمیل عملیات حسابرسی به عنوان تابعی از نوع اظهارنظر حسابرسی^۳ ارائه شده در نظر گرفته می شود. از آنجا که اظهارنظرهای تعدیل یافته^۴ حسابرسی به عنوان یک خبر بد در نظر گرفته شده و باعث کندی در انتشار صورت های مالی می شود. در نتیجه، شرکتهایی که اظهارنظر ارائه شده در مورد صورتهای مالی آنها مقبول است زودتر از شرکتهایی که اظهارنظر تعدیل یافته دریافت می کنند عملیات حسابرسی خود را تکمیل و اجرا می کنند؛ به عبارت دیگر، متوسط تاخیر در اجرا و تکمیل عملیات حسابرسی برای شرکتهایی که اظهارنظر مقبول دریافت می کنند کمتر از شرکت هایی است که اظهار نظر تعدیل یافته دریافت می کنند (جیووی و پالمون^۵، ۱۹۸۲)؛ بنابراین، با توجه به این که نوع اظهارنظر حسابرس بر زمان انتشار صورت های مالی تاثیر گذار است انتظار می رود که، تغییرات جهت^۶ و بزرگی^۷ اظهارنظر حسابرس نیز بر روی به موقع

¹ Haw

² Timeliness

³ Audit opinion

⁴ Modified

⁵ Givoly & Palmon

⁶ Direction

⁷ Magnitude

بودن افشا تاثیر گذار باشد. به بیان دیگر، شرکتهایی که اظهارنظر حسابرسی در مورد آنها بهبود یافته، احتمالاً زودتر از شرکتهایی که اظهار نظر حسابرسی در مورد آنها بهبود نیافته، گزارش مالی خود را منتشر می کنند و بالعکس (کالینان^۱ و همکاران، ۲۰۱۲)

سرمایه گذاران نسبت به اظهارنظرهای مردود حسابرسی واکنش منفی دارند و این گزارشها اخبار بدی در مورد شرکت تلقی می شود. آنها معتقدند سرمایه گذاران اظهارنظرهای مقبول حسابرسی را ترجیح می دهند و اظهارنظر مقبول اخبار خوبی در مورد شرکت تلقی می شود. همچنین انتشار اخبار خوب و بد در مورد شرکت بر قیمت سهام و حجم معاملات آن تاثیر خواهد گذاشت. (چن^۲ و همکاران، ۲۰۰۰)

بهبود در گزارش حسابرس (یعنی تغییر از گزارش نامطلوب به گزارش مطلوبتر) باعث خواهد شد که افشای اطلاعات سریعتر انجام شود، و افشای سریعتر منجر به واکنش بازار می گردد. به طور کلی بهبود در اظهارنظر حسابرسی به معنای تغییر اظهارنظر حسابرس از اظهارنظر مردود به اظهارنظر مقبول نسبت به سال قبل، در مورد یک شرکت می باشد. بهبود در اظهارنظر حسابرس نیز اخبار خوب در مورد شرکت تلقی می شود (حاجیها و ابراهیمی، ۱۳۹۵) لی و وو (۲۰۰۴) به منظور اندازه گیری میزان بهبود در اظهارنظر حسابرس، انواع اظهارنظر را به این صورتکدگذاری نمودند: ۱= بیانگر اظهارنظر مقبول؛ ۲= اظهارنظر مقبول با بند توضیحی؛ ۳= اظهارنظر مشروط؛ ۴= اظهارنظر مشروط با بند توضیحی؛ و ۵= عدم اظهارنظر. سپس برای اندازه گیری بهبود در اظهارنظر حسابرس، از تفاوت اعداد مربوط به نوع اظهارنظر حسابرس استفاده نمودند؛ بنابراین میزان بهبود در اظهارنظر حسابرس در محدوده اعداد (۴-، ۳-، ۲-، ۱-، ۰، ۱، ۲، ۳، ۴) قرار می گیرد. برای مثال، تغییر از عدم اظهارنظر به اظهارنظر مقبول برابر ۴ واحد بهبود (۴-۵) خواهد بود. هرچه این مقدار بیشتر باشد، بیانگر بهبود بیشتر در اظهارنظر حسابرس است (به نقل از حاجیها و ابراهیمی، ۱۳۹۵).

چن و همکاران (۲۰۰۰) نشان دادند در کشور چین، بازار سرمایه واکنش منفی نسبت به اظهارنظرهای مردود حسابرسی نشان می دهد. ها و همکاران (۲۰۰۳) نشان دادند که زمانبندی افشای اطلاعات مالی سالانه تحت تاثیر نوع اظهارنظر حسابرسی قرار دارد. کالینان و همکاران (۲۰۱۲) معتقدند که دریافت اظهارنظر مقبول توسط شرکت اخبار خوبی در مورد آن تلقی می شود، آنها همچنین استدلال می کنند که هرچه بهبود در اظهارنظر حسابرس بیشتر باشد، تاثیر اخبار خوب منتشر شده بیشتر خواهد بود. آنها با کمی کردن بهبود در اظهارنظر حسابرس با استفاده از مقیاس لی و وو (۲۰۰۴)، تاثیر آن را بر زمانبندی افشای اطلاعات بررسی نمودند. نتایج نشان داد هرچه میزان بهبود در اظهار حسابرس بیشتر باشد، گزارشهای مالی سالانه شرکت به موقعتر منتشر می شود.

به موقع بودن افشای صورت های مالی، بر ارزش صورتهای مالی تاثیر می گذارد. اگر یک خبر نامطلوب درباره سود وجود داشته باشد مدیریت ممکن است به دلیل افت قیمت سهام که باعث افزایش هزینه های سرمایه ای و کاهش پاداش های مدیریت می شود از افشای به موقع این خبر اجتناب کند. این فاکتورها مدیریت را به تاخیر در افشای نتایج مالی تشویق می کند. اگرچه، این تاخیر ارزش گزارش ها را کاهش می دهد زمان افشای گزارشهای مالی از جنبه گوناگون بررسی شده است. این مطالعات اغلب بر پایه تئوری علامت دهی هستند که به وسیله اسپنس (۱۹۷۳) برای توضیح رفتار بازار کار مطرح گردید. در مدل اسپنس (۱۹۷۳)، به آموزش به دیده علامتی از کیفیت بالقوه کارمند نگریسته می شود و بنابراین ممکن است که بر رفتار استخدام اثر بگذارد. این نظریه در مطالعات حسابداری و حسابرسی بسیار مورد استفاده قرار گرفته و در اینتحقیقات ادعا بر این است ممکن است که مدیریت از طریق جنبه های گوناگون افشای اطلاعات مالی درباره واحد تجاری علانمی به سرمایه گذاران مخبره کند. یکی از این جنبه های افشای اطلاعات، به موقع بودن است یعنی طی چه زمانی پس از پایان سال مالی نتایج مالی گزارش می شود. زمان بندی افشای اطلاعات را نیز می توان به عنوان علامتی در نظر گرفت که بیانگر خبری خوب و یا بد

¹ Cullinan

² Chen

باشد. انتشار زودتر از موعد اطلاعات مالی ممکن است حامل خبری خوش (نظیر افزایش سود) باشد و مدیریت خواهان اطلاع سریع بازار از آن است. افشای اطلاعات همراه با تأخیر حاکی از خبری بد (نظیر کاهش سود) است. به طور کلی می توان اینگونه گفت که خبر خوب، زودتر و خبر بد، دیرتر منتشر می شود. در این مقاله، ما به دنبال بررسی این موضوع هستیم که آیا امکان دارد تغییر اظهارنظر حسابرس بر زمانبندی افشا در صورت های مالی تأثیر بگذارد یا خیر. همچنین این فرضیه مطرح می شود تغییرات کیفی و کمی (بهبود و بهبود بیشتر) اظهارنظر حسابرس بر زمانبندی افشا در صورت های مالی تأثیر می گذارد. استفاده از واژه بالقوه به تاثیرات مکنون متغیر مستقل اشاره دارد. در واقع شاخص هایی تحت عنوان سهم تاثیر بالقوه اظهارنظر وجود دارد که باید محاسبه شود. این شاخص ها پیش بینی کننده میزان تغییر در زمانبندی افشا صورت های مالی، به دنبال تغییر در اظهارنظر حسابرسان است؛ بنابراین در این پژوهش به دنبال پاسخ به این پرسش هستیم که تأثیر اظهارنظر حسابرسان بر زمانبندی افشا در صورت های مالی چگونه است؟

اهمیت و ضرورت تحقیق

ارزش اطلاعاتی گزارش حسابرسی برای حدود سی سال مورد علاقه محققین بوده است، خصوصاً بعد از سال ۲۰۰۱ حرفه حسابرسی تحت فشار زیادی بوده است و سرمایه گذاران انتظار دارند که حسابرسان علائم هشداردهنده ای در گزارش خود و در قالب نوع اظهارنظر حسابرسی در مواردی که صاحبکاران آنها را تهدید می کند، ارائه دهند (گیگر^۱ و همکاران، ۲۰۰۵). به عنوان مثال چن و چرچ^۲ (۱۹۹۶) دریافتند که گزارش ابهام در تداوم فعالیت حسابرسی برای پیش بینی ورشکستگی مفید است. همچنین نوع اظهار نظر مقبول می تواند باعث افزایش دسترسی شرکت به منابع اعتبار برون سازمانی شود. والاس^۳ (۲۰۰۴) پیشنهاد داد که حسابرسی در قالب اظهار نظر نهایی خود می تواند چند نقش مختلف را ایفا نماید، حسابرس می تواند نظارت کننده باشد، منبع اطلاعاتی بوده و یا یک بیمه گر برای شرکت باشد. هم مطالعات تجربی و هم مطالعات آرشویی نشان می دهد که اظهارنظر حسابرس اطلاعات مربوطی برای تصمیم گیری تلقی می شود؛ و رفتار واقعی بازارهای مالی به گزارش حسابرسی معنی دار است؛ به عبارت دیگر بازار به نوع اظهار نظر حسابرس واکنش نشان می دهد. افشا از جمله قواعد مهم حسابداری است و براساس آن، کلیه اطلاعات مربوط به فعالیت های شرکت بایستی به نحو مناسب و به موقع در اختیار گروه های مختلف استفاده کننده قرار گیرد. در واقع هدف اصلی از افشا عبارت است از؛ کمک به استفاده کنندگان در تصمیم گیری مربوط به سرمایه گذاری، تفسیر وضعیت مالی شرکتها، ارزیابی عملکرد مدیریت، پیش بینی جریانها و جوه نقد آتی. در این راستا باید کلیه واقعیتهای با اهمیت واحد اقتصادی به گونه ای مناسب و کامل افشا شوند، تا امکان اتخاذ تصمیم فراهم گردد و از سردرگمی جلوگیری به عمل آورد. افشاء باید از طریق گزارش های قانونی شامل صورتهای مالی اساسی که حاوی تمامی اطلاعات با اهمیت، مربوط و به موقع باشد و این اطلاعات به گونه ای قابل فهم و حتی الامکان کامل ارائه گردد؛ تا امکان اتخاذ تصمیمهای آگاهانه را برای استفاده کنندگان فراهم سازد (بنی مهد و محسنی شریف، ۱۳۸۹) تاخیر در انتشار اطلاعات مالی می تواند منجر به مشکلات قیمت گذاری اوراق بهادار و بی عدالتی در میان سرمایه گذارانی شود که امکان دسترسی برابر به اطلاعات با اهمیت را ندارند. هرچه تاخیر در انتشار صورتهای مالی طولانی تر شود، اطلاعات بیشتری به نفع سهامداران عمده افشا می شود و شایعه های زیادی در بازار سرمایه مطرح می شود. از این رو، انتشار به موقع اطلاعات مالی برای افراد برون سازمانی و به خصوص سرمایه گذاران جزء، از اهمیت خاصی برخوردار است؛ بنابراین، لازم است تدابیری اتخاذ شود که تاخیر طولانی در انتشار اطلاعات مالی رفع یا کاهش یابد.

¹ Geiger

² Chen & Church

³ Wallace

اهداف تحقیق

خصوصی سازی حرفه حسابرسی طی سال های اخیر و هم چنین فقدان پژوهش کافی، این انگیزه را به وجود آورد تا در پژوهش حاضر تاثیر بالقوه اظهارنظر حسابرسان بر زمانبندی افشا مورد بررسی قرار گیرد. هدف این مقاله آن است تا تحلیل گران مالی، استفاده کنندگان صورت های مالی، جامعه حسابداران رسمی کشور و سازمان بورس اوراق بهادار را از تاثیر بالقوه اظهارنظر حسابرسان بر زمانبندی افشا بیشتر آگاه نماید. انتظار می رود نتایج این پژوهش بتواند دستاورد و ارزش افزوده علمی به شرح زیر داشته باشد: اول این که نتایج این پژوهش می تواند موجب گسترش مبانی نظری پژوهش های گذشته در ارتباط با اظهارنظر حسابرسان و زمانبندی افشا شود. دوم این که شواهد پژوهش نشان خواهد داد آیا اظهارنظر حسابرسان بر زمانبندی افشا تاثیر خواهد داشت یا خیر؟ این موضوع به عنوان یک دستاورد علمی می تواند اطلاعات سودمندی را در اختیار قانون گذاران حوزه تدوین استانداردهای حسابرسی و هم چنین استفاده کنندگان صورت های مالی و گزارش های حسابرسی قرار دهد. سوم این که نتایج پژوهش می تواند ایده های جدیدی برای انجام پژوهش های جدید در حوزه حسابرسی، پیشنهاد نماید.

فرضیه های تحقیق

فرضیه اول: شرکت هایی که اظهارنظر حسابرسی آنها بهبود یافته است نسبت به شرکت هایی که اظهارنظر حسابرسی آنها بهبود نیافته است اطلاعات مالی را زودتر افشاء می کنند.

فرضیه دوم: شرکت هایی که بهبود بیشتر در اظهارنظر حسابرس داشته اند نسبت به شرکت هایی که بهبود کمتر در اظهارنظر حسابرسی داشته اند، سریعتر اقدام به افشای اطلاعات مالی خود می کنند.

نوع پژوهش

این پژوهش از لحاظ هدف کاربردی و از لحاظ ماهیت، یک پژوهش توصیفی با تاکید بر روابط همبستگی است، زیرا از یک طرف وضع موجود را بررسی می کند و از طرف دیگر، رابطه بین متغیرهای مختلف را با استفاده از تحلیل رگرسیون، تعیین می نماید علاوه براین، در حوزه مطالعات پس رویدادی (استفاده از اطلاعات گذشته) قرار می گیرد و مبتنی بر اطلاعات واقعی صورت های مالی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران و سایر اطلاعات واقعی است؛ که با روش استقرایی به کل جامعه آماری قابل تعمیم خواهد بود.

قلمرو زمانی نیز یک دوره زمانی ۶ ساله براساس صورتهای مالی سال های ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۴ شرکت های نمونه می باشد.

جدول ۱- نحوه نمونه گیری

۸۰۴	تعداد کل شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران
	کسر می شود:
(۸۹)	تعداد شرکت هایی که سال مالی آنها منتهی به پایان اسفند نمی باشد و یا طی دوره تحقیق تغییر سال مالی داده باشند.
(۴۱)	تعداد شرکت هایی که در گروه شرکت های هلدینگ، سرمایه گذاری و واسطه گری های مالی بوده اند.
(۱۱۷)	تعداد شرکت هایی که اطلاعات کامل آن ها در دسترس نمی باشد.
(۱۰۷)	تعداد شرکت های که بیش از سه ماه توقف معاملات داشته اند.
۱۲۶	تعداد شرکت های نمونه

مدل های مربوط به آزمون فرضیه های پژوهش

به پیروی از کالینان و همکاران (۲۰۱۲) به منظور آزمون فرضیه اول پژوهش از مدل رگرسیونی زیر بهره گرفته می شود:

رابطه (۱)

$$DEL_{it} = \beta_0 + \beta_1 OPNCHG_{it} + \beta_2 Size_{it} + \beta_3 Age_{it} + \beta_4 JizeAudit_{it} + \beta_5 TenurAudit_{it} + \beta_6 Ins.Own_{it} + \varepsilon_{it}$$

به پیروی از کالینان و همکاران (۲۰۱۲) به منظور آزمون فرضیه دوم پژوهش از مدل رگرسیونی زیر بهره گرفته می شود:

رابطه (۲)

$$DEL_{it} = \beta_0 + \beta_1 DIMP_{it} + \beta_2 Size_{it} + \beta_3 Age_{it} + \beta_4 JizeAudit_{it} + \beta_5 TenurAudit_{it} + \beta_6 Ins.Own_{it} + \varepsilon_{it}$$

تعریف عملیاتی متغیرهای پژوهش

متغیر وابسته:

زمانبندی افشای اطلاعات (DEL): برای نشان دادن تغییر در به موقع بودن گزارش سال جاری نسبت به سال قبل:

رابطه (۳)

$$DEL_{it} = LAG_{it} - LAG_{it-1}$$

که در آن:

DEL معرف تاخیر در گزارشگری مالی^۱ است.

LAG معرف لگاریتم طبیعی فاصله بین پایان سال مالی و تاریخ تصویب صورت های مالی است.

متغیرهای مستقل:

تغییر در اظهارنظر حسابرس (OPNCHG): بر اساس روش دیفوند^۲ (۱۹۹۲) تغییر در اظهارنظر حسابرس را از تفاوت بین اظهارنظر حسابرس در سال قبل و اظهارنظر حسابرس در سال جاری محاسبه میکنیم که از رابطه زیر به دست می آید:

رابطه (۴)

$$OPNCHG_t = AUDOPN_{t-1} - AUDOPN_t$$

در این تحقیق، برای اندازه گیری اظهارنظر حسابرسی (AUDOPN) از متغیرهای ترتیبی^۳ بر اساس شدت اظهارنظرهای تعدیل یافته حسابرسی، استفاده شده است. انواع اظهارنظرهای حسابرسی با کدهای زیر تعریف شده است:

^۱ Reporting delay

^۲ Defond

^۳ Ordinal variable

عدد ۱ نشان دهنده اظهار نظر مقبول^۱ (UO).

عدد ۲ نشان دهنده گزارش مقبول با بند توضیحی^۲ (UOEXP).

عدد ۳ نشان دهنده گزارش مشروط^۳ (QO).

عدد ۴ نشان دهنده گزارش مشروط با بند توضیحی^۴ (QOEXO).

عدد ۵ نشان دهنده عدم اظهار نظر^۵ (DISC).

بهبود در اظهار نظر حسابرس (DIMP): در این تحقیق DIMP نشان دهنده جهت تغییرات در اظهار نظر حسابرس، و یک متغیر مجازی برای بهبود در گزارش حسابرسی است؛ یعنی اگر اظهار نظر حسابرس بهبود یابد (یعنی OPNCHG مثبت) عدد ۱ و در غیر این صورت عدد صفر را می پذیرد.

متغیرهای کنترلی:

اندازه شرکت^۶: از طریق لگاریتم طبیعی کل دارایی های شرکت محاسبه می شود.

عمر شرکت^۷: از طریق لگاریتم طبیعی فاصله زمانی بین سال تأسیس تا سال جاری بدست می آید.

اندازه موسسه حسابرسی^۸: یک متغیر ساختگی است در صورتی که حسابرس مستقل شرکت سازمان حسابرسی باشد عدد یک و در غیر اینصورت عدد صفر تعلق می گیرد.

چرخش حسابرس^۹: یک متغیر ساختگی است. اگر حسابرس بعد از هر ۴ سال تغییر کند عدد یک و در غیر اینصورت عدد صفر تعلق می گیرد.

تمرکز مالکیت^{۱۰}: نشان دهنده مجموع درصد مالکیت سهامداران با مالکیت بالای پنج درصد می باشد.

در یک جمع بندی با استفاده مناسب از آمار توصیفی می توان ویژگی های یک دسته از اطلاعات را بیان کرد. پارامترهای مرکزی و پراکندگی به همین منظور به کار می روند. کارکردهای این معیارها این است که می توان خصوصیات اصلی مجموعه ای از داده ها را به صورت یک عدد بیان کنند و بدین ترتیب افزون بر آن که به فهم بهتر نتایج یک آزمون کمک می کنند، مقایسه نتایج آن آزمون را با آزمون ها و مشاهدات دیگر نیز تسهیل می نماید. در جدول ۲ برخی از مفاهیم آمار توصیفی متغیرها، شامل میانگین، میانه، حداقل مشاهدات، حداکثر مشاهدات و انحراف معیار ارائه شده است. به عنوان مثال نتایج نشان می دهد که در شرکت های مورد بررسی، میانگین متغیر بهبود در اظهار نظر حسابرس ۰.۳۱۰۸ می باشد که نشان دهنده این است که در ۳۱.۰۸٪ شرکت ها اظهار نظر حسابرس نسبت به سال قبل بهبود یافته است. میانگین تمرکز مالکیت ۰.۷۵۳۲ می

¹ Unqualified opinion

² Unqualified opinion with an explanatory

³ Qualified opinion

⁴ Qualified opinion with an explanatory paragraph

⁵ Disclaimer

⁶ Size

⁷ Age

⁸ JizeAndit

⁹ TenurAndit

¹⁰ Ins.Own

باشد که نشان دهنده این است که در شرکت های مورد بررسی تقریباً ۷۵٪ سهام شرکت ها در اختیار سهامداران عمده قرار دارد. میانگین اندازه موسسه حسابرسی ۰.۲۵۲۶ می باشد و نشان دهنده این است که تقریباً در ۲۵٪ شرکت ها، حسابرس مستقل شرکت، سازمان حسابرسی می باشد.

جدول ۲- آمار توصیفی متغیرهای پژوهش

انحراف معیار	حداقل	حداکثر	میان	میانگین	تعداد مشاهدات	نماد	نام متغیر
0.2235	-0.6086	0.5673	0	0.0128	756	DEL	زمانبندی افشای اطلاعات
1.2266	-3	3	0	0.0053	756	OPNCHG	تغییر در اظهار نظر حسابرس
0.4631	0	1	0	0.3108	756	DIMP	بهبود در اظهار نظر حسابرس
1.3377	10.227	18.739	13.835	13.991	756	Size	اندازه شرکت
0.3646	2.4849	4.1589	3.7136	3.5911	756	Age	عمر شرکت
0.4348	0	1	0	0.2526	756	JizeAudit	اندازه موسسه حسابرسی
0.4893	0	1	1	0.6045	756	TenurAudit	چرخش حسابرس
0.1183	0	0.9309	0.7694	0.7532	756	Ins.Own	تمرکز مالکیت

بررسی ضرایب همبستگی متغیرهای پژوهش

شدت وابستگی دو متغیر به یکدیگر را همبستگی تعریف می کنیم. بطور کلی ضرایب همبستگی بین ۱- تا ۱ تغییر می کنند و رابطه بین دو متغیر می تواند مثبت یا منفی باشد. ضریب همبستگی یک رابطه متقارن می باشد، هر چه ضریب همبستگی به یک نزدیکتر باشد میزان وابستگی دو متغیر بیشتر است، این وابستگی به معنای رابطه علت و معلولی نیست و ضریب همبستگی حرفی از اینکه کدام علت و کدام معلول است به میان نمی آورد. با انجام آزمون همبستگی به بررسی ارتباط ابتدایی بین متغیرها می پردازیم و با توجه به نتایج می توان گفت بین متغیرها ارتباط وجود دارد و می توان به بررسی دقیق تر این روابط پرداخت. به عنوان مثال نتایج بدست آمده از جدول ضریب همبستگی نشان می دهد که در سطح اطمینان ۹۵٪، تغییر در اظهار نظر حسابرس، بهبود در اظهار نظر حسابرس، اندازه شرکت، اندازه موسسه حسابرسی و تمرکز مالکیت با زمانبندی افشای اطلاعات همبستگی معکوس و معناداری دارند در حالی که، بین چرخش حسابرس و زمانبندی افشای اطلاعات همبستگی مستقیم و معناداری وجود دارد.

بررسی مفروضات مدل رگرسیون خطی

مجموعه ای از فروض، تحت عنوان فروض کلاسیک وجود دارد که در مورد جمله باقیمانده (یا خطای مدل) مطرح می گردند. برای اینکه در مدل رگرسیون خطی، تخمین زن های ضرایب رگرسیون، بهترین تخمین زن های بدون تورش خطی باشند، لازم است تا مفروضات این مدل بررسی و آزمون شوند. لذا در ادامه، نحوه آزمون این مفروضات بیان شده و سپس نتایج حاصل از برآوردهای انجام شده تشریح می گردد.

ثابت بودن واریانس جمله خطا (باقیمانده ها)

یکی دیگر از فروض رگرسیون خطی این است که، تمامی جملات باقیمانده دارای واریانس برابر باشند. در عمل ممکن است این فرض چندان صادق نبوده و به دلایل مختلفی از قبیل: شکل نادرست تابع مدل، وجود نقاط پرت، شکست ساختاری در جامعه

آماري، و ... شاهد پديده ناهمسانی واریانس باشیم. برای بررسی این مشکل آزمون های مختلفی توسط اقتصاددانان معرفی شده است. در این مطالعه فرض همسانی واریانس باقیمانده ها از طریق آزمون وایت^۱ مورد بررسی قرار گرفت؛ که نتایج آن در جدول ۳ نشان می دهد که در هر دو مدل، فرض صفر مبنی بر وجود همسانی واریانس رد می شود به عبارت دیگر می توان گفت که در هر دو مدل پژوهش، ناهمسانی واریانس وجود دارد؛ بنابراین، به منظور رفع ناهمسانی واریانس در هر دو مدل از رگرسیون حداقل مربعات تعمیم یافته (GLS) استفاده می کنیم.

جدول ۳- نتایج حاصل از آزمون ثابت بودن واریانس جمله خطا

نتیجه	احتمال	آماره F	مدل
نا همسانی واریانس جزء خطا	0.0000	10.3235	اول
نا همسانی واریانس جزء خطا	0.0000	10.3205	دوم

عدم وجود خود همبستگی جمله خطا (باقیمانده ها)

این فرض مدل کلاسیک رگرسیون خطی بیان می دارد که بین جملات باقیمانده رگرسیون، همبستگی وجود نداشته باشد. برای بررسی استقلال باقیمانده ها از آزمون خود همبستگی سریالی بروش-گادفری استفاده شده است. در این آزمون فرض صفر بیانگر عدم وجود خودهمبستگی می باشد و فرض مقابل بیانگر وجود خودهمبستگی سریالی بین خطاها می باشد. نتایج حاصل از آزمون نشان می دهد که با توجه به اینکه در سطح اطمینان ۹۵٪ مقدار احتمال آماره F، در هر دو مدل کمتر از ۵٪ می باشد بنابراین فرض صفر در هر دو مدل رد می شود به عبارت دیگر، فرض عدم وجود خود همبستگی جزء خطا در هر دو مدل پژوهش رد می شود؛ بنابراین به منظور رفع خود همبستگی جزء خطا در هر دو مدل پژوهش، از تکنیک تأخیر (وقفه) زمانی مرتبه اول (AR (1) استفاده می شود.

جدول ۴- نتایج حاصل از آزمون عدم وجود خود همبستگی جزء خطا

نتیجه	احتمال	آماره F	مدل
وجود خود همبستگی جزء خطا	0.0000	17.3925	اول
وجود خود همبستگی جزء خطا	0.0000	17.4296	دوم

عدم وجود هم خطی بین جملات توضیحی

هم خطی به معنای وجود رابطه شدید بین متغیرهای مستقل و کنترلی موجود در مدل می باشد. در صورت وجود هم خطی، ضرایب برآوردی الگو دارای خطای معیار بالایی خواهد بود و در نتیجه این مسأله باعث می شود که تعداد متغیرهای معنی دار در معادله کاهش یابد. در این معادله برای بررسی عدم وجود هم خطی از معیار عامل تورم واریانس^۲ (VIF) استفاده شد. وقتی که شاخص تورم واریانس کمتر از ۱۰ باشد، نشان دهنده عدم وجود هم خطی می باشد. با توجه به جداول ۵ و ۶ نتایج حاصل از این آزمون نشان می دهد؛ که در هر دو مدل پژوهش، میزان تورم واریانس متغیرهای مستقل و کنترلی مدل پژوهش در حد مجاز خود قرار داشته و لذا از این بابت مشکلی وجود ندارد.

^۱ - White

^۲ - Variance Inflation Factor (VIF)

جدول ۵- نتایج حاصل از آزمون عدم وجود هم خطی بین جملات توضیحی مدل اول پژوهش

متغیر	نماد	واریانس ضریب	عامل تورم واریانس
تغییر در اظهار نظر حسابرس	OPNCHG	0.000101	1.003348
اندازه شرکت	Size	0.000958	1.131184
عمر شرکت	Age	0.001193	1.045904
اندازه موسسه حسابرسی	JizeAudit	0.000978	1.219790
چرخش حسابرس	TenurAudit	0.000726	1.146432
تمرکز مالکیت	Ins.Own	0.005062	1.011470

جدول ۶- نتایج حاصل از آزمون عدم وجود هم خطی بین جملات توضیحی مدل دوم پژوهش

متغیر	نماد	واریانس ضریب	عامل تورم واریانس
بهبود در اظهار نظر حسابرس	DIMP	0.000709	1.002724
اندازه شرکت	Size	0.000960	1.131919
عمر شرکت	Age	0.001193	1.044975
اندازه موسسه حسابرسی	JizeAudit	0.000978	1.218210
چرخش حسابرس	TenurAudit	0.000726	1.145963
تمرکز مالکیت	Ins.Own	0.005065	1.011276

جدول ۷- نتایج حاصل از نرمال بودن جمله خطا

مدل	آماره جارکو برا	احتمال	نتیجه
اول	1.4469	0.4851	نرمال بودن جز خطا
دوم	1.6287	0.4429	نرمال بودن جز خطا

آزمون F لیمر و آزمون هاسمن

همانطور که در جدول ۷ منعکس گردیده، احتمال F لیمر هر دو مدل پژوهش بیشتر از ۵٪ می باشد لذا برای تخمین هر دو مدل از روش تلفیقی استفاده می شود؛ و با توجه به اینکه به منظور تخمین هر دو مدل از روش تلفیقی استفاده می شود نیازی به انجام آزمون هاسمن وجود ندارد.

جدول ۸- نتایج حاصل از آزمون F لیمر و آزمون هاسمن

مدل	آزمون	آماره	احتمال	نتیجه
اول	F لیمر	0.8466	0.5168	روش تلفیقی
	هاسمن	نیازی به انجام آزمون هاسمن وجود ندارد.		
دوم	F لیمر	0.8610	0.5069	روش تلفیقی
	هاسمن	نیازی به انجام آزمون هاسمن وجود ندارد.		

نتایج آزمون فرضیه پژوهش

فرضیه اول: فرضیه اول: شرکت هایی که اظهارنظر حسابرسی آنها بهبود یافته است نسبت به شرکت هایی که اظهارنظر حسابرسی آنها بهبود نیافته است اطلاعات مالی را زودتر افشاء می کنند.

به منظور آزمون این فرضیه از نتایج ارائه شده در ۷ و ۸ بهره گرفته شده است. با توجه به ۴ مقدار احتمال (یا سطح معنی داری) F برابر ۰.۰۰۰۰۰ بوده و چون این مقدار کمتر از ۰.۰۵ است، فرض صفر در سطح اطمینان ۹۵ درصد رد می شود، یعنی مدل معنی دار است. مقدار آماره دوربین- واتسون ۱.۸۱۴ می باشد که این مقدار، عدم وجود خود همبستگی خطاها را نشان می دهد. نتایج مربوط به ضریب تعیین تعدیل شده نشان می دهد، تقریباً ۳۹.۹۹٪ تغییرات متغیر وابسته به وسیله متغیرهای مستقل و کنترلی مدل، توضیح داده می شوند.

نتایج نشان می دهد که با توجه به آماره t در سطح اطمینان ۹۵٪، به استثنای متغیر عمر شرکت، مابقی متغیرهای موجود در مدل معنی دار هستند. نتایج حاصل از متغیرهای کنترلی نشان می دهد که، اندازه شرکت، اندازه موسسه حسابرسی و تمرکز مالکیت بر زمانبندی افشای اطلاعات تأثیر منفی و معناداری دارند در حالی که، چرخش حسابرسی بر زمانبندی افشای اطلاعات تأثیر مثبت و معناداری وجود دارد؛ به عبارت دیگر، با افزایش اندازه شرکت، اندازه موسسه حسابرسی و تمرکز مالکیت، شرکت ها سریعتر اقدام به افشای اطلاعات مالی می کنند در حالی که، در صورت وجود چرخش حسابرسی، شرکت ها اطلاعات مالی را با تأخیر افشاء می کنند.

در حالت کلی نتایج نشان می دهد که ضریب متغیر تغییر در اظهار نظر حسابرسی، -0.011932 بوده که نشان دهنده تأثیر منفی تغییر در اظهار نظر حسابرسی بر زمانبندی افشای اطلاعات می باشد که با توجه به آماره t ضریب متغیر تغییر در اظهار نظر حسابرسی در سطح اطمینان ۹۵٪ معنی دار می باشد، با توجه به موارد فوق می توان در سطح اطمینان ۹۵٪ فرضیه اول پژوهش را تأیید شده تلقی کرد این موضوع نشان دهنده این است که با تغییر اظهار نظر حسابرسی، شرکت ها سریعتر اقدام به افشای اطلاعات مالی می کنند به عبارت دیگر، شرکت هایی که با بهبود اظهارنظر حسابرسی نسبت به شرکت هایی که اظهارنظر حسابرسی آنها بهبود نیافته است سریعتر اقدام به افشای اطلاعات مالی خود می نمایند.

جدول ۹- نتایج تخمین مدل اول پژوهش

متغیر وابسته: زمانبندی افشای اطلاعات					
روش تخمین: رگرسیون حداقل مربعات تعمیم یافته					
تعداد مشاهدات: ۷۵۶					
متغیر	نماد	ضریب برآوردی	خطای استاندارد	آماره t	احتمال
مقدار ثابت (عرض از مبدأ)	C	-0.027774	0.174346	-0.159306	0.8735
تغییر در اظهار نظر حسابرسی	OPNCHG	-0.011932	0.004943	-2.413830	0.0161
اندازه شرکت	Size	-0.028881	0.012921	-2.235197	0.0257
عمر شرکت	Age	0.019598	0.015939	1.229550	0.2193
اندازه موسسه حسابرسی	JizeAudit	-0.039588	0.011525	-3.435051	0.0006
چرخش حسابرسی	TenurAudit	-0.046650	0.019114	-2.440657	0.0149
تمرکز مالکیت	Ins.Own	0.029775	0.014389	2.069268	0.0388
39.99%					ضریب تعیین تعدیل شده

1.814	دوربین-واتسون
46.533	آماره F
0.0000	احتمال (آماره F)

نتایج آزمون t ارائه شده در جدول ۹ نیز نشان می دهد که میانگین زمانبندی افشای اطلاعات در شرکت های دارای تغییر در اظهار حسابرس **0.0093** و در شرکت های دارای عدم تغییر در اظهار حسابرس **0.0361** می باشد که نشان دهنده این است در شرکت های دارای تغییر در اظهار نظر حسابرس زمانبندی افشای اطلاعات خیلی پایین است به عبارت دیگر، شرکت های دارای دارای تغییر در اظهار نظر حسابرس، اطلاعات مالی را زودتر از شرکت های دارای عدم تغییر در اظهار حسابرس افشا می کنند که با توجه احتمال آمار t این نتایج معنی دار است این نتایج در راستای نتایج بدست از تخمین مدل رگرسیونی جدول ۳ می باشد؛ بنابراین براساس آزمون t نیز فرضیه پژوهش در سطح اطمینان ۹۵٪ تأیید می شود به عبارت دیگر، شرکت هایی که با بهبود اظهارنظر حسابرس نسبت به شرکت هایی که اظهارنظر حسابرسی آنها بهبود نیافته است سریعتر اقدام به افشای اطلاعات مالی خود می نمایند.

جدول ۱۰- نتایج آزمون t مقایسه میانگین دو جامعه مستقل

نام متغیر	تغییر در اظهار نظر حسابرس	عدم تغییر در اظهار نظر حسابرس	آمار t	سطح معناداری
زمانبندی افشای اطلاعات	0.0093	0.0361	4.206	0.000

فرضیه دوم: شرکت هایی که بهبود بیشتر در اظهارنظر حسابرس داشته اند نسبت به شرکت هایی که بهبود کمتر در اظهارنظر حسابرسی داشته اند، سریعتر اقدام به افشای اطلاعات مالی خود می کنند.

به منظور آزمون این فرضیه از نتایج ارائه شده در جدول ۹ و ۱۰ بهره گرفته شده است. با توجه به جدول ۱۰ مقدار احتمال (یا سطح معنی داری) F برابر ۰.۰۰۰۰۰ بوده و چون این مقدار کمتر از ۰.۰۰۵ است، فرض صفر در سطح اطمینان ۹۵ درصد رد می شود، یعنی مدل معنی دار است. مقدار آماره دوربین-واتسون ۱.۷۰۵ می باشد که این مقدار، عدم وجود خود همبستگی خطاها را نشان می دهد. نتایج مربوط به ضریب تعیین تعدیل شده نشان می دهد، تقریباً ۴۳.۹۹٪ تغییرات متغیر وابسته به وسیله متغیرهای مستقل و کنترلی مدل، توضیح داده می شوند.

نتایج نشان می دهد که با توجه به آماره t در سطح اطمینان ۹۵٪، به استثنای متغیر عمر شرکت، مابقی متغیرهای موجود در مدل معنی دار هستند. نتایج حاصل از متغیرهای کنترلی نشان می دهد که، اندازه شرکت، اندازه موسسه حسابرسی و تمرکز مالکیت بر زمانبندی افشای اطلاعات تأثیر منفی و معناداری دارند در حالی که، چرخش حسابرس بر زمانبندی افشای اطلاعات تأثیر مثبت و معناداری وجود دارد؛ به عبارت دیگر، با افزایش اندازه شرکت، اندازه موسسه حسابرسی و تمرکز مالکیت، شرکت ها سریعتر اقدام به افشای اطلاعات مالی می کنند در حالی که، در صورت وجود چرخش حسابرس، شرکت ها اطلاعات مالی را با تأخیر افشاء می کنند.

در حالت کلی نتایج نشان می دهد که ضریب متغیر بهبود در اظهار نظر حسابرس، **-0.034725** بوده که نشان دهنده تأثیر منفی بهبود در اظهار نظر حسابرس بر زمانبندی افشای اطلاعات می باشد که با توجه به آماره t ضریب متغیر بهبود در اظهار

نظر حسابرِس در سطح اطمینان ۹۵٪ معنی دار می باشد، با توجه به موارد فوق می توان در سطح اطمینان ۹۵٪ فرضیه دوم پژوهش را تأیید شده تلقی کرد این موضوع نشان دهنده این است که، شرکت هایی که بهبود بیشتر در اظهارنظر حسابرِس داشته اند نسبت به شرکت هایی که بهبود کمتر در اظهارنظر حسابرِس داشته اند، سریعتر اقدام به افشای اطلاعات مالی خود می کنند.

جدول ۱۱- نتایج تخمین مدل دوم پژوهش

متغیر وابسته: زمانبندی افشای اطلاعات روش تخمین: رگرسیون حداقل مربعات تعمیم یافته تعداد مشاهدات: ۷۵۶					
متغیر	نماد	ضریب برآوردی	خطای استاندارد	آماره t	احتمال
مقدار ثابت (عرض از مبدأ)	C	-0.032482	0.175628	-0.184950	0.8533
بهبود در اظهار نظر حسابرِس	DIMP	-0.034725	0.011857	-2.928679	0.0035
اندازه شرکت	Size	-0.027011	0.010388	-2.600292	0.0096
عمر شرکت	Age	0.022232	0.015985	1.390798	0.1648
اندازه موسسه حسابرِس	JizeAudit	-0.037164	0.011830	-3.141409	0.0017
چرخش حسابرِس	TenurAudit	0.045452	0.019338	2.350391	0.0190
تمرکز مالکیت	Ins.Own	-0.027879	0.013155	-2.119342	0.0343
ضریب تعیین تعدیل شده			43.99%		
دوربین-واتسون			1.705		
آماره F			54.646		
احتمال (آماره F)			0.0000		

نتایج آزمون t ارائه شده در جدول ۱۱ نیز نشان می دهد که میانگین زمانبندی افشای اطلاعات در شرکت های دارای بهبود در اظهار حسابرِس 0.0086 و در شرکت های دارای عدم بهبود در اظهار حسابرِس 0.0397 می باشد که نشان دهنده این است در شرکت های دارای بهبود در اظهار حسابرِس زمانبندی افشای اطلاعات خیلی پایین است به عبارت دیگر، شرکت های دارای بهبود در اظهار حسابرِس، اطلاعات مالی را زودتر از شرکت های دارای عدم بهبود در اظهار حسابرِس افشا می کنند که با توجه احتمال آمار t این نتایج معنی دار است این نتایج در راستای نتایج بدست از تخمین مدل رگرسیونی جدول ۴ می باشد؛ بنابراین براساس آزمون t نیز فرضیه دوم پژوهش در سطح اطمینان ۹۵٪ تأیید می شود به عبارت دیگر، شرکت هایی که بهبود بیشتر در اظهارنظر حسابرِس داشته اند نسبت به شرکت هایی که بهبود کمتر در اظهارنظر حسابرِس داشته اند، سریعتر اقدام به افشای اطلاعات مالی خود می کنند.

جدول ۱۲- نتایج آزمون t مقایسه میانگین دو جامعه مستقل

نام متغیر	تغییر در اظهار نظر حسابرِس	عدم تغییر در اظهار نظر حسابرِس	آمار t	سطح معناداری
زمانبندی افشای اطلاعات	0.0086	0.0397	3.845	0.000

خلاصه نتایج یافته های پژوهش و مطابقت با تحقیقات پیشین

براساس فرضیه اول انتظار می رود که شرکت هایی که با بهبود اظهارنظر حسابرس نسبت به شرکت هایی که اظهارنظر حسابرسی آنها بهبود نیافته است سریع تر اقدام به افشای اطلاعات مالی خود نمایند. به منظور آزمون این فرضیه، مدل رگرسیونی به روش داده های تلفیقی برآورد گردید که نتایج تخمین مدل، در جدول ۴ ارائه گردیده است. با استفاده از آزمون t معنی داری ضریب برآوردی متغیر تغییر در اظهار نظر حسابرس مورد بررسی قرار گرفت که نتایج حاکی از معنی داری ضریب برآوردی متغیر تغییر در اظهار نظر حسابرس می باشد. همچنین احتمال آماره F نشان می دهد که کل مدل برآوردی معتبر است. در حالت کلی در سطح اطمینان ۹۵٪ نتایج نشان می دهد که با تغییر اظهار نظر حسابرس، شرکت ها سریع تر اقدام به افشای اطلاعات مالی می کنند به عبارت دیگر، شرکت هایی که با بهبود اظهارنظر حسابرس نسبت به شرکت هایی که اظهارنظر حسابرسی آنها بهبود نیافته است سریع تر اقدام به افشای اطلاعات مالی خود می نمایند. این یافته ها با نتایج پژوهش های انجام شده توسط کالینان و همکاران (۲۰۱۲)؛ حاجیها و ابراهیمی (۱۳۹۵)؛ خدادادی و همکاران (۱۳۹۴) مطابقت دارد.

براساس فرضیه دوم انتظار می رود که شرکت هایی که بهبود بیشتر در اظهارنظر حسابرس داشته اند نسبت به شرکت هایی که بهبود کمتر در اظهارنظر حسابرسی داشته اند، سریع تر اقدام به افشای اطلاعات مالی خود می کنند. به منظور آزمون این فرضیه، مدل رگرسیونی به روش داده های تلفیقی برآورد گردید که نتایج تخمین مدل، در جدول ۱۱ ارائه گردیده است. با استفاده از آزمون t معنی داری ضریب برآوردی متغیر بهبود در اظهار نظر حسابرس مورد بررسی قرار گرفت که نتایج حاکی از معنی داری ضریب برآوردی متغیر بهبود در اظهار نظر حسابرس می باشد. همچنین احتمال آماره F نشان می دهد که کل مدل برآوردی معتبر است. در حالت کلی در سطح اطمینان ۹۵٪ نتایج نشان می دهد که با بهبود در اظهار نظر حسابرس، شرکت ها سریع تر اقدام به افشای اطلاعات مالی می کنند به عبارت دیگر، شرکت هایی که بهبود بیشتر در اظهارنظر حسابرس داشته اند نسبت به شرکت هایی که بهبود کمتر در اظهارنظر حسابرسی داشته اند، سریع تر اقدام به افشای اطلاعات مالی خود می کنند. این یافته ها با نتایج پژوهش های انجام شده توسط کالینان و همکاران (۲۰۱۲)؛ حاجیها و ابراهیمی (۱۳۹۵)؛ خدادادی و همکاران (۱۳۹۴) مطابقت دارد.

پیشنهادهایی برای پژوهش های آتی

به منظور انجام پژوهش های آتی در ارتباط با این پژوهش، موضوعات زیر پیشنهاد می شود:

الف- بررسی تأثیر تغییر در اظهارنظر حسابرس بر کیفیت گزارشگری مالی (مانند؛ پایداری سود، قابلیت پیش بینی سود؛ محافظه کاری، هموار سازی سود؛ مربوط بودن سود و ...).

ب- بررسی تأثیر تغییر در اظهار نظر حسابرس بر هزینه سرمایه (هزینه بدهی و هزینه حقوق صاحبان سهام).

ج- بررسی تأثیر اندازه موسسه حسابرسی و تخصص حسابرس در صنعت بر زمانبندی افشای اطلاعات مالی

منابع

- اسکندر، هدی. (۱۳۹۱). تئوری حسابداری. ناشر: مکتب ماهان، چاپ اول
- اعتمادی، حسین؛ حصارزاده، رضا؛ محمدآبادی، مهدی و بذرافشان، آمنه. (۱۳۹۱)، افشا و ارزش شرکت: شواهدی از بازار سرمایه نوظهور ایران، فصلنامه علمی پژوهشی حسابداری مدیریت، سال پنجم، شماره سیزدهم، صص. ۶۷-۷۷.
- آقایی، محمدعلی؛ بابایی، ساسان (۱۳۹۳). رابطه بین تعدیل اظهارنظر حسابرس و زمان بندی افشای اطلاعات. فصلنامه مطالعات تجربی حسابداری مالی. دوره ۱۱. شماره ۴۲. ۲۹-۱.

۴. بخت کیان، مسعود. (۱۳۹۵)، تاثیر به موقع بودن افشاء بر نوع اظهار نظر حسابرس، پایان نامه کارشناسی ارشد حسابداری، موسسه آموزش عالی پرندک.
۵. بدری، احمد و علیخانی، حسین (۱۳۸۵) عوامل موثر بر تأخیر انتشار گزارش های حسابرسی با تجزیه فرآیند به FCT و CCT، پیام مدیر، شماره ۲۱ و ۲۲، ص ۸۳ تا ۱۱۸.
۶. بنی مهد، بهمن و محسنی شریف، محسن. (۱۳۸۹)، بررسی عوامل موثر بر رتبه بندی شرکت های بورس اوراق بهادار تهران از لحاظ کیفیت افشاء و به موقع بودن، مجله حسابداری مدیریت، سال سوم / شماره هفتم، صص. ۵۱-۶۳.
۷. حاجی ها، زهره و فتحی مقدم بادی، مجتبی. (۱۳۹۳). رابطه تغییر در اظهار نظر حسابرسی با تأخیر در گزارشگری مالی، فصلنامه مطالعات تجربی حسابداری مالی، شماره ۴۱، صص. ۱۳۱-۱۵۶.
۸. حاجیها، زهره و ابراهیمی، محمدرضا. (۱۳۹۵). بهبود در اظهار نظر حسابرس و اثرات آن بر تغییرات قیمت و حجم معاملات سهام، پژوهش های حسابداری مالی و حسابرسی، سال ۸ / شماره ۳۰، صص. ۶۱-۸۱.
۹. خدادادی، ولی؛ ویسی، سجاد و نیک کار، جواد. (۱۳۹۵). بررسی تاثیر تغییرات اظهار نظر حسابرس بر به موقع بودن افشا در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، تحقیقات حسابداری و حسابرسی، شماره ۳۰، صص. ۷۰-۸۷.
۱۰. ریاحی بلکوئی احمد (۱۳۸۱). تئوری های حسابداری، ترجمه علی پارسائیان، تهران، انتشارات ترمه.
۱۱. سپاسی، سحر؛ انواری رستمی، علی اصغر و مسعودی، علی. (۱۳۹۵)، بررسی رابطه میان اظهار نظر حسابرسان با زمان بندی افشاء صورت های مالی، تحقیقات حسابداری و حسابرسی، شماره ۲۹، صص. ۱-۲۱.
۱۲. ستایش، محمد حسین و گرگانی فیروزجاه، ابوالفضل. (۱۳۹۳)، پیامد های مالی گزارش مشروط حسابرسی بر تأمین منابع مالی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، فصلنامه علمی- پژوهشی مدیریت دارایی و تأمین مالی، سال دوم، شماره چهارم، شماره پیاپی (۷)، صص. ۱۵-۳۴.
۱۳. ملایمنی، وحید و مرفوع، محمد. (۱۳۹۴)، رابطه بین کیفیت افشای اطلاعات و تأخیر در زمان صدور گزارش حسابرسی، فصلنامه علمی پژوهشی مطالعات تجربی حسابداری مالی، سال ۱۱، شماره ۴۵، صص. ۵۱-۷۱.
۱۴. مهدوی، غلامحسین و جمالیان پور، مظفر. (۱۳۸۹). بررسی عوامل موثر بر سرعت گزارشگری مالی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، پژوهش های حسابداری مالی، سال دوم، شماره چهارم، صص ۸۹-۱۰۸.
۱۵. مهرانی، ساسان و کرمی، غلامرضا و سید حسینی، سید مصطفی. (۱۳۹۲) تئوری حسابداری، انتشارات نگاه دانش، جلد اول، چاپ اول.
۱۶. ولک داد و تزنی (۱۳۸۷) “ تئوری حسابداری: روش ادراکی و نهادی ”، جلد اول، ترجمه پارسائیان، علی، انتشارات ترمه.
۱۷. هندرریکسن، ال دان اس؛ و ون بردا، میکلا اف. (۱۳۸۴) “ تئوری حسابداری ”، ترجمه پارسائیان، علی، جلد دوم.
18. Ahmad, A.C. and Abidin S. (2009). “Audit delay of listed companies: a case of Malaysia”. *International Business Research*, ۱ (4): 39-32.
19. Arsalan, Ö., Florackis, C., and A. Ozkan. (2006). “The Role of Cash Holdings In Reducing Investment–Cash Flow Sensitivity”. *Emerging Markets Review*, Vol. 7, No.4, pp. 320–338.
20. Afify, H.A.E. (2009). Determinants of Audit Report Lag. Does Implementing Corporate Governance Have any Impact? Empirical Evidence from Egypt. *Journal of Applied Accounting Research*. Vol. 10, No. 1, 56-86.
21. Apadore, Kogilavani. & Mohd Noor, Marjan. (2013). Determinants of Audit Report Lag and Corporate Governance in Malaysia. *International Journal of Business and Management*. Vol. 8, No. 15.

22. George, R., Kabir, R. and Qian, J. (2005). "Investment-Cash Flow Sensitivity and Financing Constraints: an Analysis of Indian Business Group Firms", Available at: <http://arno.uvt.nl/show.cgi?fid=53747>, Available Online: [26 Dec.2012].
23. Cullinan, C, P., Wang, F., Yang, B and Zhang, J. (2012). "Audit opinion improvement and the timing of disclosure", *Advances in Accounting, incorporating Advances in International Accounting* 28 (2012) 333-343
24. Munsif, V., Raghunandan, K., & Rama, D. V. (2012). Internal control reporting and audit report lags: Further evidence. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 31(3), 203-218.
25. Ismail, H., Mustapha, M., & Cho, O. M. (2012). Timeliness of Audited Financial Reports of Malaysian Listed Companies. *International Journal of Business and Social Science*, 3)22.(
26. Dranove, David. & Zhe Jin, Ginger. (2010). Quality Disclosure and Certification: Theory and Practice. *Journal of Economic Literature*, 48:4, 935-963.
27. Habib, Ahsan. & Hossain, Mahmud. (2013) CEO/CFO Characteristics and Financial Reporting Quality: A Review Research in *Accounting Regulation*, vol 25, 88-100.
28. Munsif, V., Raghunandan, K., & Rama, D. V. (2012). Internal control reporting and audit report lags: Further evidence. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 31(3), 203-218.
29. Kogilavani, A. (2012). Determinants of Audit Report Lag and Corporate Governance in Malaysia (Doctoral dissertation, Universiti Utara Malaysia).
30. Park, Y., Song, I., Yang, D. H., Hossain, M., & Koo, J. H. (2013). The effect of fair disclosure regulation on timeliness and informativeness of earnings announcements. *China Journal of Accounting Research*, 6(1), 35-49.
31. Cohen, S., & Leventis, S. (2013). Effects of municipal, auditing and political factors on audit delay. In *Accounting Forum* (Vol. 37, No. 1, pp. 40-53).
32. Wan-Hussin, W. N., & Bamahros, H. M. (2013). Do investment in and the sourcing arrangement of the internal audit function affect audit delay?. *Journal of Contemporary Accounting & Economics*, 9(1), 19-32.
33. Lim, M., How, J., & Verhoeven, P. (2014). Corporate ownership, corporate governance reform and timeliness of earnings: Malaysian evidence. *Journal of Contemporary Accounting & Economics*, 10(1), 32-45.
34. Cullinan, C, P., Wang, F., Yang, B and Zhang, J. (2012). "Audit opinion improvement and the timing of disclosure", *Advances in Accounting, incorporating Advances in International Accounting* 28 (2012) 333-343.
35. Chen, K. & B. Church, (1996), Going Concern Opinions and The Market's Reaction to Bankruptcy Filings. *The Accounting Review*, 71:1,PP. 117-128.
36. Geiger, M., K. Raghunandan & D. Rama, (2005), Recent Changes in The Association between Bankruptcies and Prior Audit Opinions. *Auditing: A Journal of Practice and Theory*, 24:1, 21-35.
37. Satta, Giovanni and Parola, Francesco and Profumo, Giorgia and Penco, Lara (2015); "Corporate governance and the quality of voluntary disclosure: Evidence from medium-sized listed firms", *International Journal of Disclosure and Governance*, 12(1), 144-166.
38. Lang, M. H., Lins, K. V., & Miller, D. (2003). ADRs, analysts, and accuracy:
39. Does cross listing in the U.S. improve a firm's information environment and
40. increase market value? *Journal of Accounting Research*, 41(2), 17-345.
41. Diamond, D. & Verrecchia, E, 2010. " Disclosure, Liquidity, and the Cost of Capital," *Journal of Finance*, American Finance Association, vol. 46(4), pages 1325-59, September

Analyze the Potential Effects of Changing the Auditor's Opinion on the Timing of Disclosure of Audited Financial Information

Mehran Matinfar¹, Majid Moradi², Sahar Habibi³

1 member of faculty of Islamic Azad University, Tehran North Branch, Tehran, Iran

2 members of faculty of Institute of Higher Education Naser Khosrow, Saveh, Iran

3 MSc Student Accounting at Higher Education Institution, Naser Khosrow, Saveh, Iran

Abstract

In this research, the analysis of the potential effects of changing the auditor's opinion on the timing of disclosure of audited financial information has been evaluated. 1394 was selected. The data needed to calculate the research variables have been extracted from the "Raheed Novin" database. In the case of incomplete data in this database, the manual archives in the Stock Exchanges Library and the Islamic Securities and Stock Market Research, Development and Studies Management Web site were referenced. Regarding the reasons given in Chapter 3, the research data are of a mixed type. Also, in order to test the research hypotheses, regression models were used. Using combined data, two methods can estimate regression models (combined and panel). In order to determine the estimation method, the F-Limer test was used. If using the panel method, one of the two methods of the fixed effects model and random effects can be used. The Hausman test was used to identify the type of model. Also, in the fourth chapter, the variables were evaluated and the descriptive statistics of each group of observations were presented and analyzed. As well as companies that have improved further in the auditor's opinion, financial disclosures are earlier disclosed to companies that have had less improvement in their audit opinion.

Keywords: Disclosure, Disclosure Schedule, Auditor's Opinion, Timeliness
